

თავი 2 ტერმინოლოგია და აბრევიატურები

2 ტერმინოლოგია და აბრევიატურები

ტერმინი	განსაზღვრება
აკაროზი (მუნი)	გამონაყარი, რომელსაც იწვევს ადამიანის მიკროსკოპული ტკიპა (<i>Sarcoptes scabiei</i> var. <i>hominis</i>). ხალხმრავალი საცხოვრებელი პირობები, რომლისთვისაც დამახასიათებელია სხეულისა და კანის ხშირი კონტაქტი, ზრდის მუნის რისკს; გარდა ამისა, რისკი მომატებულია მუნის ხშირი შემთხვევების გამოვლენის ადგილებში, იმ შემთხვევაში, თუ ადგილი აქვს ყოველდღიურ ახლო კონტაქტს ადგილობრივ მოსახლეობასთან
მისასვლელი გზა	მისასვლელი გზა წარმოადგენს ნებისმიერ განსაზღვრულ მარშრუტს, რომელსაც გამოიყენებენ ოპერატორი და/ან კონტრაქტორები მშენებლობის და/ან ექსპლუატაციის ფაზების მსვლელობისას, მოსამზადებელი სამუშაოებისათვის, მიღების ჩასაწყობად, მილსადენის ექსპლუატაციის და/ან ტექნომსახურებისათვის. მისასვლელ გზებზე: <ul style="list-style-type: none"> • რეგულარულად არ მოძრაობს მძიმე სამშენებლო ან სარემონტო ტექნიკა ან • გზები საჭიროებს გაფართოებას და/ან მოპირკეთებას ზოგიერთ მონაკვეთზე ან მთელ სიგრძეზე, ვიდრე მოხდება ამ გზებით სარგებლობა მილსადენის მშენებლობასთან დაკავშირებული საქმიანობის პროცესში. მისასვლელი გზები, როგორც წესი, იწყება მთავარ გზებთან მათი შეერთების ადგილიდან; აღნიშნული მთავარი გზები არ უნდა აკმაყოფილებდნენ ზემოთ ჩამოთვლილ მახასიათებლებს
ACT-ის კვლევა	ACT (ანალიზისა და კონსულტაციის ჯგუფი), არის ქართული კომპანია, რომელიც ახორციელებს სოციალურ კვლევებსა და საკონსულტაციო მომსახურებას
დამატებითი მიწა	პროექტის დამტკიცებული სამუშაო ტერიტორიისა და პროექტის მიერ მშენებლობის დროებითი საჭიროებისათვის ან მუდმივი ობიექტებისათვის გამოყენებული ფართობების გარეთ არსებული მიწა
AGI	მიწისზედა ობიექტი - წინამდებარე ESIA-ს კონტექსტში მიწის ზევით მდებარე ინფრასტრუქტურაში იგულისხმება ჩამკეტი სარქველები და დგუმის სადგური (ასევე მოხსენიებულია როგორც ინფრასტრუქტურა)
სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ფართობები/მიწა	ტერიტორია, რომელიც გამოყენებულია სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსაყვანად კომერციული მიზნებისთვის (დროებით გამოუყენებელი ფართობების ჩათვლით); არ მოიცავს ტერიტორიებს, რომლებიც მხოლოდ სამოვრებად გამოიყენება
ALARP	პრაქტიკულად მიღწევადი უმცირესი მაჩვენებელი
AMs	საჰაერო ნიშნულები
amsl	სიმაღლე ზღვის საშუალო დონიდან
ჯილეხი	ინფექციური დაავადება, რომლის გამომწვევია სპოროვანი ბაქტერია <i>Bacillus anthracis</i> . ჯილეხი ყველაზე ხშირად გვხვდება გარეულ და შინაურ ძუძუმწოვრებში (ძროხები, ცხვრები,

ტერმინი	განსაზღვრება
	თხები, აქლემები, ანტილოპები და სხვა ბალახისმჭამელები), თუმცა შესაძლებელია ადამიანების დაავადებაც, თუ ისინი კონტაქტში არიან დაავადებულ ცხოველებთან ან ინფიცირებული ცხოველების ქსოვილთან
API	ამერიკის ნავთობის ინსტიტუტი
სახნავი მიწა	მიწა, რომელიც გამოიყენება სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსაყვანად
ARs	მისასვლელი გზები
ASME	ინჟინერ-მექანიკოსთა ამერიკული საზოგადოება
ATS	ღონისძიებების მონიტორინგის სისტემა
შნეკური ბურღვა	საბურღი მოწყობილობა ან ბურღი, რომელიც როგორც წესი შეიცავს მბრუნავი ხრახნის პირს, რომელიც მოქმედებს როგორც ხრახნის კონვეიერი ბურღვის შედეგად წარმოქმნილი მასალის მოსაცილებლად. გაბურღული ხვრელიდან მასალის ამოღება ხდება ხრახნის პირის ბრუნვის შედეგად
ავულსია	მდინარის ძველი არხის მიტოვება და ახალი არხის შექმნა
შევსება	მილის თხრილში ჩადების შემდეგ თხრილის ნიადაგით შევსების პროცესი. ნიადაგის დაბრუნება თხრილში ხდება მებრუნებული წესით, ჯერ იყრება ნიადაგის ქვედა ფენა, შემდეგ ზედა ფენა. ამით უზრუნველყოფილია ნიადაგის ზედა ფენის თავის ადგილას დაბრუნება
ბარი	მანომეტრული წნევის საზომი ერთეული
BAT	საუკეთესო ხელმისაწვდომი ტექნოლოგია
bcma	მილიარდი კუბური მეტრი წლიურად
ბენტონიტი	მინერალური თიხა, რომელიც გამოიყენება საბურღი ხსნარის სახით, მიწის ღონის ქვევით ბურღვის/გახვრეტის პროცესის გასაადვილებლად
bgl	მიწის ღონის ქვევით
ბიოაღდგენა	ბიოაღდგენა გულისხმობს ფლორისა და ფაუნის სახეობების აღდგენას და მცენარეული საფარის შექმნას (შეთესვის შემდგომ), რათა მცენარეული საფარი და სახეობრივი მრავალფეროვნება შესაბამისობაში იყოს პროექტის გრძელვადიან მიზნებთან
ბიოტური/აბიოტური	ცოცხალი ორგანიზმები/არაცოცხალი ბუნების კომპონენტები
შავი წყალი	ჩამდინარე წყალი, რომელიც შეიცავს ადამიანურ ან ცხოველურ ნარჩენებს ე.წ. საკანალიზაციო წყალი
BOD	ჟანგბადის ბიოლოგიური მოთხოვნილება
BP	BP შეზღუდული პასუხისმგებლობის ღია სააქციო საზოგადოება (BP plc)
BP Cirrus	პროგრამული უზრუნველყოფა გაზის გაჟონვის შედეგების მოდელირებისთვის
BP GDP	BP ჯგუფის სტანდარტები (BP-ის შიდა მართვის სისტემის დოკუმენტები)
bpd	ბარელი დღეში

ტერმინი	განსაზღვრება
BPEO	გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით საუკეთესო პრაქტიკულად განხორციელებადი ვარიანტი
არსებული რეკონსტრუირებადი ობიექტი	სამშენებლო საქმიანობის პოტენციალის მქონე ურბანული ტერიტორია, რომელზედაც წარსულში არსებობდა პროექტის ობიექტები
ბრუცელოზი	ინფექციური დაავადება, რომლის გამომწვევია <i>Brucella</i> -ს გვარის ბაქტერიები. აღნიშნული ბაქტერიები უპირატესად ცხოველიდან ცხოველზე გადადიან და იწვევენ ბევრი სხვადასხვა ხერხემლიანი ცხოველის ინფიცირებას. ადამიანები ავადდებიან ამ ბაქტერიებით დაბინძურებულ ცხოველებთან ან ცხოველური წარმოშობის პროდუქტებთან კონტაქტის შედეგად
BSI	ბრიტანეთის სტანდარტების ინსტიტუტი
BTC	ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის მილსადენი
BTC ESIA	ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის მილსადენის პროექტის ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასება (ESIA), პასუხები ანგარიშის საჯარო განხილვის პროცესში მიღებულ შენიშვნებზე, ტომი I და ტომი II, სექტემბერი, 2002; დამტკიცებულია 2002 წლის ნოემბერში
BTEX	ბენზოლი, ტოლუოლი, ეთილბენზოლი და ქსილოლები
შეკავება	შეკავება, იგივე შემაკავებელი კედელი, შემოსაზღვრავს ტერიტორიას ნაგებობის შიგნით და იცავს ამ ტერიტორიას დატორვისგან ან დაზიანებისგან. ძირითადად გამოიყენება მავნე და საშიში თხევადი ქიმიური ნივთიერებების კონტეინერების შემთხვევაში, გაჟონვის შესაკავებლად
BV	ჩამკეტი სარქველი: სარქველი აჩერებს მილსადენში გამდინარე მასალას და ახდენს მილსადენის სისტემის სეგმენტის ან სისტემის კომპონენტის იზოლირებას.
BVS	ჩამკეტი სარქვლის უბნები
კირქვიანი ნიადაგები	ნიადაგები, რომლებიც შედგება, შეიცავს ან რომელთათვისაც დამახასიათებელია კალციუმის კარბონატი, კალციუმი ან კირქვები
ბანაკი	სამშენებლო ბანაკი; მიზნობრივად აგებული უბანი, რომელიც შეიცავს საცხოვრებელს, რეკრეაციულ ობიექტებს და კეთილმოწყობილია პროექტის სამშენებლო მუშახელისთვის
კანცეროგენური	ნივთიერებები და პრეპარატები, რომელთა ჩასუნთქვა, მიღება ან კანში შეღწევა იწვევს კიბოს, ან ზრდის კიბოთი დაავადების რისკს
CARs	გამოსასწორებელი ღონისძიების გატარების მოთხოვნები
კათოდური დაცვა	მეთოდი, რომელიც გამოიყენება ლითონის ზედაპირის კოროზიის კონტროლისთვის, ამ ზედაპირის ელექტროქიმიური ელემენტის კათოდად ქცევით
CB&I	კომპანია Chicago Bridge and Iron
CBO	სათემო ორგანიზაცია; ორგანიზაცია დაფუძნებულია მხოლოდ ერთ ან მეტ დასახლებულ პუნქტში, რომლის მიზანი არის ამ დასახლებული პუნქტის ზოგიერთი ან ყველა წევრის ინტერესებისა და კეთილდღეობის ხელშეწყობა.

ტერმინი	განსაზღვრება
	‘ადგილობრივი ასოციაციის’ მსგავსია
CDI	ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივა
CH	კულტურული მემკვიდრეობა
CH ₄	მეთანი
CITES	„კონვენცია გადაშენების პირას მყოფი ველური ფაუნისა და ფლორის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ“
CLO	საზოგადოებასთან ურთიერთობის ოფიცერი
სმ	სანტიმეტრი
სმ ³	კუბური სანტიმეტრი
CO	ნახშირჟანგი
CO ₂	ნახშირორჟანგი
CO _{2eq}	ნახშირორჟანგის ექვივალენტი: წინამდებარე ESIA-ს შემთხვევაში ნახშირორჟანგის ექვივალენტი არის ნახშირორჟანგის და მეთანის ჯამური ემისიები გამოსახული CO ₂ -ის ტონებში, იმის დაშვებით, რომ მეთანს აქვს 25-ის ტოლი გლობალური დათბობის პოტენციალი (კლიმატის ცვლილების სამთავრობოთაშორისო ექსპერტთა ჯგუფის მეოთხე შეფასების ანგარიში, 2007)
COD	ჟანგბადის ქიმიური მოთხოვნა
კოლხური (მცენარეები)	მცენარეები, რომლებიც სამხრეთ კავკასიის შავიზღვისპირეთში არსებულ უძველეს კოლხეთთან არიან ასოცირებული
დასახლება	ESIA–სთვის დასახლება წარმოადგენს ადამიანების, ჯგუფების და შინამეურნეობების ერთიანობას, რომლებიც მუდმივად, დროებით ან პერიოდულად ცხოვრობენ ერთად, შედარებით ახლოს ერთმანეთთან, დასახლებაში, რომელიც შედგება სულ მცირე ხუთი საცხოვრებლისგან, როგორცაა სახლი და სხვა შენობები, რომლებიც მუდმივი მაცხოვრებლების და სხვა ადგილობრივი მოსახლეობის მიერ განიხილება, როგორც გარკვეული ადმინისტრაციული ან სოციალურ-პოლიტიკურ ერთეული
კომპანია	სამხრეთ კავკასიური მილსადენის კომპანია
შეზღუდვა	უზნის მდგომარეობა (სოციალური, გეოგრაფიული ან ბუნებრივი გარემო), რომელზეც პროექტის საქმიანობამ შესაძლოა მოახდინოს შედარებით ძლიერი ზემოქმედება. უნდა მოხდეს შეზღუდვების მქონე ადგილების გვერდის ავლა ან შემარბილებელი ღონისძიებების გატარება
კონსულტაცია	ESIA–ს მომზადების პროცესში საერთო ინტერესების შესახებ ინფორმაციის, შეხვედულებების და აზრების ორმხრივი გაცვლა
დამაბინძურებელი	პოტენციურად მომწამვლელი, დამაბინძურებელი ან სხვა სახის მავნე ნივთიერება
დაბინძურებული მიწა	მიწა, რომელიც დაბინძურებული იქნა პოტენციურად დამაბინძურებელი ნივთიერებებით
კონტურის ფორმირება	მიწის ზედაპირის ლანდშაფტური პროექტირება ფერდობების მოწყობის მიზნით
კონტრაქტორი	ყველა სამშენებლო კონტრაქტორი, რომლებიც

ტერმინი	განსაზღვრება
	პასუხისმგებელნი არიან ადრეული სამუშაოების ჩატარებასა და ინფრასტრუქტურის მშენებლობაზე, მილსადენის დამონტაჟებაზე, სპეციალური გადაკვეთების და მისასვლელი გზების მშენებლობაზე, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა ერთ-ერთი მხარე კონკრეტულად არის დასახელებული და როგორც ეს განსაზღვრულია კონტრაქტის პირველ თავში - კონტრაქტორის პირობები
დერეფანი	დერეფანი (ან მარშრუტის დერეფანი) არის მიწის ის ზოლი, რომელშიც გაივლის მილსადენი
COSHH	ჯანმრთელობისთვის საშიში ნივთიერებების კონტროლი
CPI	სამომხმარებლო ფასების ინდექსი
„აკვნიდან სამარემდე“	პრინციპი, რომელიც გულისხმობს ნარჩენების მართვის პასუხისმგებლობას მათი წარმოქმნის ადგილიდან (პირობითად „აკვანი“) საბოლოო განთავსების პუნქტამდე (პირობითად „სამარე“)
CVDs	გულ-სისხლძარღვთა დაავადებები
dB	დეციბელი
dB(A)	ერთეული, რომელიც გამოიყენება A-შეწონილი დეციბელის სკალის გასაზომად და ახდენს ადამიანის ყურის გარკვეული სენსიტიურობების კომპენსირებას (ჩვეულებრივ, არასელექტიურ მიკროფონთან შედარებით)
DBH	დიამეტრი მკერდის სიმაღლეზე (ხე-მცენარის)
დეციბელი	ბგერის ინტენსივობის საზომი ერთეული. კერძოდ, ეს საზომი განისაზღვრება როგორც ბგერის წნევის ლოგარითმული თანაფარდობა საწყის დონესთან - 20 მიკრო-ნიუტონი კვადრატულ მეტრზე
საპროექტო კოეფიციენტი	კოეფიციენტი, რომელიც გამოიყენება იმის უზრუნველსაყოფად, რომ მილსადენის საპროექტო დატვირთვა ან სიმძლავრე შენარჩუნებული იყოს იმ მაქსიმალური ნიშნულის ქვევით, რომლის გაძლებაც შეუძლია მილსადენის სისტემის კომპონენტს ან სტრუქტურას მწყობრიდან გამოსვლის გარეშე
კონდენსირების ტემპერატურა	ტემპერატურის ნიშნული, რომლის ქვევითაც წყლის ორქლი ნოტიო აირის მასის სახით მუდმივი ატმოსფერული წნევის პირობებში კონდენსირდება თხევად წყლად
მიმართული ბურღვა	იხილეთ 'მიმართული ჰორიზონტალური ბურღვის მეთოდის' განმარტება
ღიაბეტი	ნივთიერებათა ცვლის მოშლის დაავადებათა ჯგუფი, რომელიც ვლინდება ადამიანის სისხლში შაქრის შემცველობის მომატებით, იმის გამო, რომ ორგანიზმი არ გამოიმუშავებს ინსულინის საკმარის რაოდენობას, ან უჯრედები არ რეაგირებენ გამომუშავებულ ინსულინზე
პირდაპირი ემისიები	პროექტის ოპერაციებით გამოწვეული ფიზიკური ემისიები
საბურღი ხსნარი/ბურღვის ნარჩენები	სითხე, რომელიც გამოიყენება და ნარჩენები, რომლებიც წარმოიქმნება ბურღვის და ტუნელირების დროს
მძლოლი	გულისხმობს მგზავრების გადასაცემი სატრანსპორტო საშუალებების, საქონლის გადასატანი სატრანსპორტო

ტერმინი	განსაზღვრება
	საშუალებების, რელსებზე მოძრავი ან ბორბლებიანი დანადგარების და მანქანა-მოწყობილობების მძღოლებს
DLN	NO _x -ის მშრალი მეთოდით შემცირების ტექნოლოგია (DLN-ტექნოლოგია)
DO	გახსნილი ჟანგბადი
დომინის სკალა	კ. დომინის მიერ შემუშავებული სისტემა მცენარეთა თანასაზოგადოებაში სახეობათა დაფარულობის აღსაწერად
DPI	ფერადი დეფექტოსკოპია: მილსადენში ზედაპირის დეფექტის ადგილების განსაზღვრის მეთოდი. ზედაპირს ღებავენ და შემდეგ წმენდენ. საღებავი რჩება ნაპრალებში, რაც ხდის მათ თვალსაჩინოს და ადვილად აღმოჩენად.
კომპლექსური ექსპერტიზა	ექსპერტიზა, რომელიც ტარდება უბანზე პროექტის განხორციელებამდე არსებული ვალდებულებების, მაგ., ნიადაგის დაბინძურების, აღმოსაჩენად
მასალა ტვირთის კომპაქტურად ჩაწყობისთვის	მასალა, რომელსაც იყენებენ ტრანსპორტირების დროს ტვირთის დაცვისა და უსაფრთხოებისთვის
სიფრთხილის ვალდებულება	პრინციპი, რომლის მიხედვით ნარჩენების წარმოქმნილი ვალდებულება უზრუნველყოს ნარჩენების სათანადო მართვა მას შემდეგაც კი, რაც ნარჩენები გადაეცემა მესამე მხარეს
შპს „ძელქვა“	ქართული გარემოსდაცვითი საკონსულტაციო კომპანია
E-3	მაჩვენებლიანი ფორმულა, მაგ. $7 E-3 = 0.007$
E&S GDP	BP-ს გარემოსდაცვითი და სოციალური ჯგუფის მიერ განსაზღვრული პრაქტიკა
ეეინოკოკოზი	პარაზიტული დაავადება, რომელსაც იწვევს <i>Echinococcus</i> -ის გვარის ლენტისებრი პარაზიტი.
ეკონომიკურად აქტიური მოსახლეობა	გარკვეულ ასაკს გადაცილებული ორივე სქესის ყველა ადამიანი, რომელიც დროის გარკვეული პერიოდის განმავლობაში ახდენს სამუშაო ძალის მიწოდებას პროდუქტიული საქმიანობის შესრულებისთვის. ტერმინი მოიცავს ყველა ადამიანს, რომელიც აკმაყოფილებს მოთხოვნებს დასაქმებულთა (დაქირავებულები ან თვითდასაქმებულები) ან უმუშევართა რიცხვში ჩასართავად
ექტოპარაზიტები	პარაზიტები, რომლებიც ცხოვრობენ კანზე ან ემაგრებიან თმების ფოლიკულებს
EGA	Environmental Geology Agency (გარემოს გეოლოგიური სააგენტო)
EGIG	გაზსადენების ინციდენტთა მონაცემების ევროპული ჯგუფი
EHS	გარემოს დაცვა, ჯანდაცვა და უსაფრთხოება
EIA	გარემოზე ზემოქმედების შეფასება
EIP	გარემოზე ზემოქმედების ნებართვები
ენდემური	ეპიდემიოლოგიაში ინფექცია მიჩნეული ენდემურად მოსახლეობისათვის, თუ იგი შენარჩუნებულია ამ მოსახლეობაში გარედან ჩაურევლად. ეკოლოგიაში იგი აღნიშნავს კონკრეტული სახეობას შეზღუდულ სივრცეში.

ტერმინი	განსაზღვრება
ჩართულობა	ტერმინი აღწერს სისტემას და პროცესებს, რომელთა გამოყენებითაც პროექტის ინიციატორი /ოპერატორი რეგულარულ ურთიერთობას ინარჩუნებს დაინტერესებულ მხარეებთან
გარემოსდაცვითი სტრატეგიის პროდუქტი	სამუშაოთა მოცულობის შესწავლა, რისკის შეფასება, ფონური მდგომარეობის შესწავლა, გარემოზე ზემოქმედების შეფასება და საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა, როგორც იგი განმარტებულია HGA-ში
ბუნებრივი და სოციალური გარემოს შეფასება	შიდა შეფასება (ESIA მეთოდოლოგიის მიხედვით), რომლის მიზანია საპროექტო შეთავაზების პოტენციური ზემოქმედებების გამოვლენა ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე და შემოთავაზებული შემარბილებელი ღონისძიებების განხილვა. შეფასების მოცულობა და მასშტაბი საპროექტო შეთავაზებისა და იდენტიფიცირებული პოტენციური ზემოქმედებების გავრცელების არისა და მასშტაბის შესაბამისია
ეფემერი	მცენარე სწრაფი სასიცოცხლო ციკლით
ეფემეროიდი	მცენარეები მიწისქვეშა სამარაგო ორგანოებით
ეპიდემია	ინფექციური დაავადების სწრაფი გავრცელება მოსახლეობაში დროის გარკვეულ მონაკვეთში
ეროზიის კლასი	ნიადაგის პოტენციური ეროზიის სიმძიმის კატეგორიზაცია
ERMP	შრომითი ურთიერთობების მართვის გეგმა
ERP	საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა
ESBR	ბუნებრივი და სოციალური გარემოს ფონური მდგომარეობის ანგარიში
ESD	ავარიული გამორთვა
ESIA	ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასება
ESMMP	ბუნებრივი და სოციალური გარემოს მართვისა და მონიტორინგის გეგმა
ESMP	ბუნებრივი და სოციალური გარემოს მართვის გეგმა
ESMS	ბუნებრივი და სოციალური გარემოს მართვის სისტემა
ამოთხრა	ნებისმიერი ოპერაცია, რომელიც მოიცავს მიწის, ქანების ან სხვა მასალების გადაადგილებას მიწის ზედაპირის არსებული დონის ქვევით. ამოთხრა შეიძლება გულისხმობდეს მიწის თხრას, ბურღვას, ტუნელირებას და შევსებას
ფეთქებადი ნივთიერება	ნივთიერებები და ნაერთები, რომლებიც შესაძლოა აფეთქდნენ ცეცხლის ზემოქმედებით ან დინიტრობენზოლთან შედარებით უფრო მგრძობიარეები არიან დარტყმის ან ხახუნის მიმართ
ინფრასტრუქტურები	ESIA-ის კონტექსტის მიხედვით, ინფრასტრუქტურები მოიცავს საკომპრესორო სადგურს 1, საკომპრესორო სადგურს 2 და წნევის მარეგულირებელ და გამზომ სადგურს (ასევე მიწისზედა ინფრასტრუქტურებს)
ფაუნა	ამა თუ იმ რეგიონის ან პერიოდის ყველა ცოცხალი ცხოველი
FBE	მილდობილი ეპოქსიდური საფარი: ფხვნილოვანი საღებავის საფუძველზე დამზადებული თერმორეაქტიული პოლიმერის

ტერმინი	განსაზღვრება
	ეპოქსიდური საფარი, როელიც გამოიყენება მილსადენის დასაცავად
FBR	მილსადენის გახეთქვა (მთელ დიამეტრზე) - მილსადენის სრულად გამოსვლა მწყობრიდან მექანიკურად, რაც მილსადენის გახეთქვას იწვევს
FEED	საწყისი ტექნიკური პროექტირება
FFD	საბადოს სრული ათვისება
FFREQ	გაზის ინდუსტრიის ავარიის სიხშირის პროგნოზირების მეთოდოლოგია, რომელიც გამოიყენება ბუნებრივი აირის მილსადენის მესამე მხარის მიერ დაზიანებით გამოწვეული ავარიის რისკის შესაფასებლად
აალებადი	თხევადი ნივთიერებები და ნაერთები, რომელთა აალებას ადგილი აქვს 21°C-დან 55°C-მდე ტრემპერატურაზე
ფლორა	ამა თუ იმ რეგიონის ან პერიოდის ყველა ცოცხალი მცენარე
ხელოვნური არხი	წყლის ნაკადის მილში მიმართვა
FOC	ოპტიკურ ბოჭკოვანი კაბელი: კაბელი, რომელიც შედგება ოპტიკური ბოჭკოებისგან და გამოიყენება ციფრული ინფორმაციის გადასაცემად
კერა	გადამდები დაავადებების წარმოშობის ზონა ან ცენტრი
ფიზიკური კვალი	მიწის მთლიანი სავარაუდო ფიზიკური ფართობი, რომელიც საჭიროა პროექტისთვის ან პროექტის კომპონენტისთვის, როგორცაა დგუშის სადგურის უბანი
გაფანტული მტვერი	ნებისმიერი წყაროდან (საკვამურის გარდა) გამოფრქვეული, ჰაერში გაბნეული მყარი ნაწილაკები
მილის სრული გახეთქვა	მილსადენის სტრუქტურის მთლიანად მწყობრიდან გამოსვლა, რომელიც იწვევს მილის გახეთქვას. გახეთქვა არის დეფექტის ისეთი მასშტაბური გავრცელება ან ზრდა, რომელიც მილს გახდის უვარგის ექსპლუატაციისთვის
გაბიონი	ქვებით სავსე მავთულის ბადეები; გამოიყენება მდინარის ნაპირების გასამაგრებლად
მშპ	მთლიანი შიდა პროდუქტი – ქვეყანაში, დროის გარკვეულ პერიოდში წარმოებული საბოლოო საქონლის და მომსახურების საბაზრო ღირებულების საზომი. მშპ ერთ სულ მოსახლეზე ხშირად განიხილება, როგორც ქვეყანაში არსებული ცხოვრების დონის მაჩვენებელი
GDP	<i>იხილეთ BP GDP</i>
GEL	ქართული ლარი (საქართველოს ვალუტა)
GHG	სათბურის აირები (გამოხატული როგორც CO ₂ eq)
Giardia	მიკროსკოპული პარაზიტი, რომელიც იწვევს დიარეას
GIS	გეოინფორმაციული სისტემა: ინფორმაციის სისტემა, რომელიც აერთიანებს, ინახავს, ამატებს, ცვლილებები შეაქვს, აანალიზებს, ავრცელებს და წარმოაჩენს გეოგრაფიულ ინფორმაციას, გადაწყვეტილებების მიღების ინფორმაციით უზრუნველყოფის მიზნით
GLAC	„მიწაზე უფლებების მოპოვებისა და კომპენსაციის სახელმძღვანელო“

ტერმინი	განსაზღვრება
GIOC	საქართველოს ნავთობის საერთაშორისო კორპორაცია
GOGC	საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია
გონორეა	სქესობრივი გზით გადამდები დაავადება, რომელსაც იწვევს ბაქტერია <i>Neisseria gonorrhoeae</i> ; იგი ვითარდება და მრავლდება რეპროდუქციულ ორგანოების თბილ, ტენიან უბნებში როგორებიცაა საშვილოსნოს ყელი, საშვილოსნო და ფალოპის მილები ქალებში, და ურეთრა (შარდსადინარი) ქალებსა და მამაკაცებში. ბაქტერია შეიძლება ასევე განვითარდეს პირის ღრუში, ყელში, თვალებსა და ანუსში
სრულიად ახალი წარმოება	აუთვისებელი უბანი, რომელზეც წარსულში რაიმე კომერციული პროექტი არ განხორციელებულა
საყოფაცხოვრებო დანიშნულების ჩამდინარე წყლები	ონკანების, აბაზანების, შხაპების და საყოფაცხოვრებო ტექნიკის ჩამდინარე წყლები
GRL	საქართველოს გადაშენების პირას და საფრთხეში მყოფ სახეობათა „წითელი ნუსხა“
GRP	ჯგუფისთვის რეკომენდებული პრაქტიკა (BP–ს სახელმძღვანელო დოკუმენტები)
H&S	ჯანმრთელობის დაცვა და უსაფრთხოება
H ₂ S	გოგირდწყალბადი
ჰა	ჰექტარი: ფართობის მეტრული საზომი ერთეული, რომელიც 10,000 კვადრატული მეტრის ტოლია (100მ X 100მ)
ჰაბიტატი	არე ან გარემო, სადაც ორგანიზმი ან ეკოლოგიური თანასაზოგადოება როგორც წესი ცხოვრობს ან არსებობს
ჰაბიტატის ფრაგმენტაცია	პირდაპირი დანაკარგის და/ან შემფოთების შედეგად ჰაბიტატის არის დანაწევრება მზარდი რაოდენობის მცირე ბლოკებად
მაწვე ნივთიერებები	ნივთიერებები ან ნაერთები, რომელთა ჩასუნთქვა, ჩაყლაპვა ან კანში შეღწევა შესაძლოა გარკვეულწილად სახიფათო იყოს ჯანმრთელობისათვის
HDD	მიმართული ჰორიზონტალური ბურღვის მეთოდი: მიწის ქვეშ, წინასწარ განსაზღვრული საბურღი მიმართულების დამრეცი რკალის გასწვრივ მილების მონტაჟის მართვადი უტრანშეო მეთოდი, რომლის დროსაც გამოიყენება მიწის ზედაპირიდან მართვადი საბურღი მოწყობილობა და ხდება მინიმალური ზემოქმედება გარემომცველ არეზე
HDPE	მაღალი სიმკვრივის პოლიეთილენი
ჰეპატიტი B	ღვიძლის გადამდები დაავადება, რომელიც გამოწვეულია ჰეპატიტი B-ს ვირუსის ინფექციით. ჰეპატიტი B ვითარდება მაშინ, როცა სისხლი, სპერმატოზოიდები ან ორგანიზმის სხვა თხევადი გამონაყოფი შეაღწევს არაინფიცირებულ ორგანიზმში
HGA	ხელშეკრულება ტერიტორიის მფლობელი ქვეყნის მთავრობასთან
HGV	მძიმე ტვირთების გადასაზიდი სატვირთო მანქანა
HH	შინამეურნეობა

ტერმინი	განსაზღვრება
HIA	ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების შეფასება
ძლიერ აალებადი	თხევადი ნივთიერება ან ნაერთი, რომელიც აალებდა 21°C-ზე ნაკლებ ტემპერატურაზე (უკიდურესად აალებადი თხევადი ნივთიერებების ჩათვლით); ნივთიერებები და ნაერთები, რომლებიც ცხელდება და საბოლოოდ აალებდა გარემომ ტემპერატურაზე, ჰაერთან კონტაქტით, ენერჯის წყაროს გამოყენების გარეშე; მყარი ნივთიერებები და ნაერთები, რომლებიც სწრაფად აალებდა ცეცხლის წყაროსთან მცირე კონტაქტით და რომლებიც აგრძელებენ წვას ცეცხლის წყაროს მოცილების შემდგომაც; აირები და აიროვანი ნაერთები, რომლებიც აალებდა ჰაერში ნორმალური წნევის პირობებში; და ნივთიერებები და ნაერთები, რომლებიც წყალთან ან ნოტიო ჰაერთან შეხებით გამოყოფენ ძლიერ აალებად აირებს სახიფათო რაოდენობებით
HIV	ადამიანის იმუნოდეფიციტის ვირუსი
HSE	ჯანდაცვა, უსაფრთხოება და გარემოს დაცვა
HSSE	ჯანდაცვა, უსაფრთხოება, უშიშროება და გარემოს დაცვა
HT	მაღალი ძაბვა (ვარძიის ელექტროგადამცემ ხაზთან მიმართებით)
HVAC	გათბობის, ვენტილაციისა და ჰაერის კონდიციონირების სისტემა
ნახშირწყალბადი	ორგანული ნაერთები, რომლებიც მთლიანად შედგება წყალბადისა და ნახშირბადისგან, ისეთი ნივთიერებების ჩათვლით, როგორცაა ნედლი ნავთობი, ბუნებრივი გაზი და სხვ.
ჰიდროტესტი	პროცესი, როცა მილსადენი შევსებულია წნევის ქვეშ მყოფი წყალშემცველი ხსნარით, სისტემის ჰერმეტიულობის შესამოწმებლად
ჰიპერტენზია	ჩვეულებრივზე მაღალი სისხლის წნევა. მაღალი სისხლის წნევა გულის დაავადების, ინსულტის, გულის უკმარისობისა და თირკმელების დაავადების უმთავრესი რისკ-ფაქტორია.
ICSS	მართვისა და უსაფრთხოების ინტეგრირებული სისტემა
IDP	ქვეყნის შიგნით იძულებით გადაადგილებული პირი. პირი, რომელიც იძულებით გადაადგილებულია კონფლიქტის ან სტიქიური უბედურების გამო, თუმცა არ დაუტოვებია ქვეყნის ფარგლები
IFC	საერთაშორისო საფინანსო კორპორაცია – მსოფლიო ბანკის ჯგუფის ნაწილი, რომელიც გასცემს სესხებს კერძო სექტორში
IFI	საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტები
IGA	სამთავრობათაშორისო ხელშეკრულება
ILO	შრომის საერთაშორისო ორგანიზაცია
IMT	ინციდენტების მართვის ჯგუფი
ზემოქმედება/ეფექტი	პროექტის ნებისმიერი ასპექტი, რომელმაც შეიძლება გამოიწვიოს ზემოქმედება; მაგალითად, მიწის გაწმენდა მშენებლობის დროს არის ზემოქმედება, მაშინ როცა შესაძლო ეფექტი შეიძლება იყოს ველური ბუნების ჰაბიტატის დაკარგვა ან ფრაგმენტაცია

ტერმინი	განსაზღვრება
არაპირდაპირი ემისიები	CO ₂ eq ემისიები, რომლებიც წარმოიშობა მესამე მხარის წყაროდან ორთქლის, ელექტროენერჯის და სითბოს იმპორტის შედეგად
ინფექციური	ნივთიერებები, რომლებიც შეიცავენ სიცოცხლისუნარიან მიკრო-ორგანიზმებს ან მათ ტოქსინებს, რომელთა შესახებ არის დადასტურებული ან სარწმუნო ინფორმაცია, რომ ისინი იწვევენ ადამიანებისა და სხვა ცოცხალი ორგანიზმების დასნებოვნებას
იმიგრაცია და ემიგრაცია	მოსახლეობის გადაადგილება დასახლებებს ან რეგიონებს შორის
IPLOCA	International Pipeline and Offshore Contractors Association (მილსადენისა და ოფშორული კონტრაქტორების საერთაშორისო ასოციაცია)
გამდიაზიანებელი ნივთიერებები	არაკოროზიული ნივთიერებები და ნაერთები, რომელთაც მყისიერი, ხანგრძლივი ან განმეორებითი შეხებით კანთან ან ლორწოვან მემბრანასთან შეუძლიათ გამოიწვიონ ანთება
ISO	სტანდარტიზაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია
ITT	ტენდერზე მიწვევა
IUCN	ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირი
სარწყავი არხი	წყლის მართვის სისტემა, რომელიც წყლით ამარაგებს დასახლებებს ან სარწყავ სისტემებს
კმ	კილომეტრი
კმ ²	კვადრატული კილომეტრის აღმნიშვნელი მეტრული სიმბოლო
KPIs	ეფექტურობის ძირითადი მაჩვენებლები
KPs (კმნ)	კილომეტრ-ნიშნული
kV	კილოვოლტი
LACF	მიწაზე უფლებების მოპოვებისა და კომპენსაციის ჩარჩო დოკუმენტი
L _{Aeq}	ბგერის უწყვეტი წნევის ეკვივალენტი, გამოხატული წონით, საშუალო მნიშვნელობები ადამიანის ყურისთვის აღქმადი მერყევი ხმაურის წყაროების წარმოსადგენად
LDS	გაჟონვის დეტექციის სისტემა
მიწის შექმნა	გლეხის ან ნებისმიერი სხვა მიწათმოსარგებლის (მაგ., მესაქონლეები, ადამიანები, რომლებიც მიწაზე არსებულ მცენარეულობას საწვავის სახით იყენებენ) მიწა და მილსადენის ექსპლუატაციის დროს მიწათსარგებლობის შემდგომი შეზღუდვები
ფილტრატი	გამორეცხვის პროცესის შედეგად წარმოქმნილი სითხე, რომელიც როგორც წესი ჟონავს ნაგავსაყრელებიდან
ლეიშმანიოზი	დაავადების გადატანა ხდება პატარა მწერების - ფლებოტომუსების ნაკბენით. ლეიშმანიოზის გამომწვევი ბევრი სახეობა აინფიცირებს როგორც ცხოველებს, ისე ადამიანებს. განასხვავებენ ორ უმთავრეს ლეიშმანიოზს - კანისა და ვისცერულს, რომლებიც გამოწვეულია ლეიშმანიის 20-ზე მეტი სახეობით. კანის ლეიშმანიოზი დაავადების უფრო

ტერმინი	განსაზღვრება
	გავრცელებული ფორმაა, იგი იწვევს წყლულებს კანზე. ვისცერული ლეიშმანიოზი იწვევს მწვავე სისტემურ დაავადებას, რომელიც მკურნალობის ჩაუტარებლობის შემთხვევაში ფატალური შედეგით მთავრდება
მილსადენის ხაზოვანი ნაწილი	მილის მონაკვეთები, რომლებიც შეიძლება ერთად იქნას შედუღებული და შექმნას მილსადენი
ქვის	შედგება ან დაკავშირებულია ქვებთან ან ქანებთან
LOMS	ადგილობრივი საოპერაციო მართვის სისტემა
მ	მეტრის აღმნიშვნელი მეტრული სიმბოლო, სიგრძის SI საზომი
მ ²	კვადრატული მეტრის აღმნიშვნელი მეტრული სიმბოლო, სიგრძის SI საზომი
მ ³	კუბური მეტრის აღმნიშვნელი მეტრული სიმბოლო, სიგრძის SI საზომი
სიძლიერე (ზემოქმედების)	საზომი, რამდენადაც უარყოფითი ან სასარგებლო შეიძლება იყოს ზემოქმედება
მაღარია	პარაზიტული დაავადება, რომელიც კოდოს გადააქვს. მაღარიით დაავადებულ ადამიანებს ხშირად აქვთ სიცხე, ციება და გრიპისმაგვარი ავადმყოფობა. მკურნალობის გარეშე, დაავადება მწვავედება და იგი ავადმყოფის სიკვდილს იწვევს
MDG	Millennium Development Goal (ათასწლეულის განვითარების მიზანი)
MDL	მეთოდის აღმოჩენის ზღვარი
მეზოფილური	ორგანიზმი, რომელიც ყველაზე კარგად ვითარდება ზომიერი ტემპერატურის პირობებში, ჩვეულებრივ, 15°C -სა და 40°C-ს შორის
მგ ⁻³	მილიგრამები კუბურ მეტრში
მიკროტუნელირება	მცირე ტუნელების მშენებლობის მეთოდი. ტექნოლოგიური პროცესის დროს გამოიყენება დისტანციურად მართვადი მიკროტუნელის საბურღი მანქანა მილების ჰიდროდომკრატით მონტაჟის მეთოდთან ერთად, მილსადენის პირდაპირ მიწაში ერთჯერადი გავლით მონტაჟის უზრუნველსაყოფად
შერბილება	ქმედებები, რომლებიც განხორციელდება პროექტის გადაწყვეტილებით, იმ ზემოქმედებების თავიდან აცილების, აღმოფხვრის, შემცირების ან კომპენსირებისთვის, რომლებიც იდენტიფიცირებული იქნა სკრინინგის დროს და შემდგომ გაანალიზდა ზემოქმედების შეფასებისას. შემარბილებელი ღონისძიებები შეიძლება შეეხოს ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე, ჯანმრთელობაზე და სხვა ზემოქმედებებს
მმ	მილიმეტრი
MoC	კულტურის და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო
MoE	გარემოს დაცვის სამინისტრო
MoENR	ენერგეტიკისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო
MoESD	ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო
MoLHSA	შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო
MPI	მაგნიტოსკოპია: რკინის მსგავსი ფეროელექტრული მასალების

ტერმინი	განსაზღვრება
	ზედაპირზე და ზედაპირის ოდნავ ქვეშ არსებული ოდნავი წყვეტებისა აღმოჩენის არადამაზიანებელი ტესტირების პროცესი
MRI	მაგნიტური რეზონანსის გამოსახულება
MSDS	მასალების უსაფრთხოების მონაცემთა ფურცელი
NCD	არაგადამდები დაავადება
მგვტ	მეგავატი, სიმძლავრის ერთეული სისტემაში, რომელიც ერთი მილიონი ვატის ექვივალენტურია
MWth	სითბური ენერჯის მეგავატი
NCDC	დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი
NCER	ენერგეტიკის მარეგულირებელი ეროვნული კომისია
NCR	შეუსაბამობის ანგარიშები
NDT	არადამაზიანებელი ტესტირება: სხვადასხვა ტესტი, რომელიც გამოიყენება მილის მთლიანობის შესამოწმებლად და ამავდროულად არ აზიანებს მილს. ეს ტესტები მოიცავს ულტრაბგერით ტესტირებას, მაგნიტური ნაწილაკებით ტესტირების მეთოდს და შეღწევადი საღებავებით კონტროლს
NGO	არასამთავრობო ორგანიზაცია
NH ₄	ამონიუმი
NO ₂	აზოტის დიოქსიდი
NO ₃	ნიტრატი
NO _x	აზოტის ოქსიდები
NPK	აზოტი, ფოსფორი და კალიუმი
NTU	სიმღვრივის ნეფელომეტრული ერთეულები
OMS	ექსპლუატაციისმართვის სისტემა
ღია გათხრა	მდინარის გადაკვეთის ხერხი, რომელიც გამოიყენება მილსადენის მშენებლობისას, მაშნ როცა თხრილი კვეთს მდინარის კალაპოტს
OSRP	წავთობის დაღვრაზე რეაგირების გეგმა
PAC	პროექტის ზეგავლენის ქვეშ მყოფი მოსახლეობა, რომელიც ცხოვრობს გარკვეულ დასახლებაში(ESIA-ს მიზნებისთვის, დასახლებად მიიჩნევა მუდმივად, დროებით ან დროგამოშვებით დასახლებული პუნქტი, რომლის იდენტიფიცირება შესაძლებელია რუკებიდან, სატელიტური გამოსახულებებიდან ან საჰაერო ფოტოებიდან და რომელიც, როგორც მინიმუმ, ხუთ საცხოვრებელ შენობას აერთიანებს). პროექტის ზეგავლენის ქვეშ მყოფ მოსახლეობად მიიჩნევა ის ჯგუფები, რომელთა დასახლების ადგილი მოქცეულია მკაფიო საზღვრებში (მაგ., განსაზღვრულ მანძილზე SCPX პროექტის ობიექტებიდან) და აკმაყოფილებს დადგენილ კრიტერიუმებს
გრუნტის მილსადენის თხრილში	ერთგვაროვანი ნიადაგი და ღორღი თხრილის ძირზე, მილსადენის გარსის დაზიანების საფრთხის მინიმუმამდე შემცირებისთვის მილის თხრილში ჩადებისას
PAH	პოლიციკლური არომატული ნახშირწყალბადები
გავრცელების გზა	კავშირი, ან კავშირების სერია, რომელიც აკავშირებს

ტერმინი	განსაზღვრება
	დამაბინძურებელს რეცეპტორთან
PCDP	საჯარო განხილვისა და კონსულტაციების გეგმა
PHAST	ტექნოლოგიური პროცესის საფრთხეების ანალიზის პროგრამული უზრუნველყოფა: პროგრამული უზრუნველყოფა გაზის გაჟონვის შედეგების მოდელირებისთვის
pig	მილსადენის დგუში (მილსადენის შიგნიდან გაწმენდის ხელსაწყო)
დგუშის გამშვები	მოწყობილობა, რომელიც გამოიყენება დგუშის სადგურზე დგუშის მილში ჩასასმელად
დგუშის სადგური	მილსადენის ობიექტი, რომელიც გამოიყენება დგუშის ჰერმეტიკულ მილსადენში ჩასასმელად ან ამოსაღებად
მილების შესანახი ადგილი და მილების სასაწყობე ეზო	ადგილი, რომელიც გამოიყენება ტრანსპორტირებამდე მილების დანიშნულებისამებრ შესანახად
მილების ჩაწყობა	მილების ბოლოებით ერთმანეთთან მიწყობა მილსადენის გასხვისების დერეფანის გასწვრივ და ჩაშვების/ჩაწყობისთვის მომზადება
პარალელური მილსადენი	მილსადენი, რომელიც მეორე მილსადენის პარალელურია; ორივე მილსადენი მარაგდება ერთი და იმავე წყაროდან და გადააქვს პროდუქტი ერთსა და იმავე დანიშნულების ადგილამდე
PIMS	მილსადენის მთლიანობის მართვის სისტემა
PM ₁₀	მყარი ნაწილაკი, რომლის აეროდინამიკური დიამეტრი 10 მიკრონი ან ნაკლებია
PRCI	მილსადენის კვლევის საერთაშორისო საბჭო
PRMS	წნევის მარეგულირებელი და გამზომი სადგური
პროექტის ზეგავლენის ქვეშ მყოფი ადამიანები	პირები, რომლებზეც ზემოქმედებას ახდენს პროექტთან დაკავშირებული საქმიანობები
პროექტის ინვესტორი	შესაბამისი პირი, რომელიც წარმოადგენს ტერიტორიის მფლობელი ქვეყნის მთავრობასთან დადებული ხელშეკრულების მხარეს (არ წარმოადგენს ამ ხელშეკრულების მონაწილე შესაბამისი ქვეყნის მთავრობას, ტერიტორიის მფლობელი ქვეყნის მთავრობის სტატუსით), ოპერატორი კომპანია SCPX პროექტთან მიმართებით, რომელიც დანიშნულია ასეთი მხარის მიერ ტერიტორიის მფლობელი ქვეყნის მთავრობასთან დადებული ხელშეკრულების შესაბამისად, და ზემოთ ნახსენები პირის ნებისმიერი სამართალმემკვიდრე ან უფლებამოსილი წარმომადგენელი. "პროექტის ინვესტორებს" მიეკუთვნებიან: (i) იურიდიული პირის შემთხვევაში – მისი იურიდიული ქვედანაყოფები, როგორებიცაა ფილიალი, ოფისი და მუდმივი დაწესებულება, ან აფილირებული პირი, რომელიც მოქმედებს ამ იურიდიული პირის ან მისი ქვედანაყოფების სახელით, და (ii) მინდობილობის მქონე პირი, აგენტი ამ წარმომადგენელი, რომელიც მოქმედებს ამ პირის ან მისი ქვედანაყოფების სახელით.
დაცული ტერიტორია	დაცული ტერიტორია, რომელიც ოფიციალურად შექმნილია

ტერმინი	განსაზღვრება
	კანონით „დაცული ტერიტორიების სტატუსის შესახებ“ (11 მარტი, 2011 წ.)
დაცული სახეობა	სახეობა, რომელიც IUCN-ის მიერ განსაზღვრულია როგორც მოწყვლადი, საფრთხეში მყოფი და კრიტიკულ საფრთხეში მყოფი, სახეობა, რომელიც შეტანილია CITES-ში და სახეობა, რომელიც შეტანილია საქართველოს წითელ ნუსხაში (საქართველოს წითელი ნუსხის და წითელი წიგნის შესახებ კანონის შესაბამისად, 2003)
PSG	ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის მილსადენის საქაჩი სადგური, საქართველო
პროექტისთვის განკუთვნილი ბეტონის შერევის/დოზირების საამქრო	ბეტონის შერევის/დოზირების საამქროები, რომლებიც დამონტაჟებულია კონტრაქტორებისა ან ქვეკონტრაქტორების მიერ კონკრეტულად SCPX პროექტის საჭიროებისათვის.
QRA	რაოდენობრივი რისკის შეფასება
ცოფი	ძუძუმწოვართა თავიდან აცილებადი ვირუსული დაავადება, რომელიც ყველაზე ხშირად ცოფიანი ცხოველის კბენით გადადის. ცოფის ვირუსი აინფიცირებს ცენტრალურ ნერვულ სისტემას, საბოლოოდ იწვევს ტვინის დაზიანებას და სიკვდილს
ფოცხით მოსწორება	წვეტებით ან კბილანებით აღჭურვილი ინსტრუმენტის გატარება ნიადაგზე შეწებებული მიწის ბელტების დასაშლელად
RAP	გადასახლების სამოქმედო გეგმა
რეცეპტორი	ადგილი (მაგ., ჰაბიტატი, დასახლება, მდინარე), რომელზეც პროექტმა შესაძლოა მოახდინოს სპეციფიკური უარყოფითი ზემოქმედება
ლტოლვილი	ადამიანი, რომელიც კონფლიქტის ან სტიქიური უბედურების გამო იძულებით გადაადგილებულია, გადაკვეთილი აქვს საცხოვრებელი ქვეყნის საერთაშორისოდ აღიარებული საზღვრები და დატოვებული აქვს ეს ქვეყანა
კომპლექსური აღდგენა	მილსადენის გაყვანის შემდგომ ტერიტორიის აღდგენა პირვანდელ სახემდე (მოიცავს ანტიეროზიული ღონისძიებების გატარებას, ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის დაბრუნებას პირვანდელ მდგომარეობაში, მიწის ზედაპირის სამუშაოებს, ბარიერების დამონტაჟებას და წინასწარ შეთესვას ყველა იმ ტერიტორიაზე, რომელიც მილსადენისა და მილსადენის ობიექტების მშენებლობის პროცესში იქნება გამოყენებული). <i>შენიშვნა. ამ განსაზღვრებაში არ არის შესული კონტრაქტით საგარანტიო მომსახურების პერიოდის შემდგომ მცენარეული საფარის და სახეობრივი მრავალფეროვნების აღდგენა (იხ. ბიოაღდგენა).</i>
ნარჩენი ზემოქმედება	ზემოქმედება, რომელიც რჩება შემარბილებელი ღონისძიებების შემდეგ
ქვყარილი	ქვები, ან სხვა მასალა, რომლებიც გამოყენებულია მდინარეთა ნაპირების ეროზიისგან დასაცავად
გაფხვიერება	ნიადაგის დატკეპნის შერბილების პროცესი, ნიადაგზე

ტერმინი	განსაზღვრება
	მექანიკურად მოქმედი კბილანების გატარებით
ROW	სამშენებლო დერეფანი/გასხვისების დერეფანი; მიწის ზოლი მილსადენზე ან მის გარშემო, რომელზეც ოპერატორს აქვს მშენებლობის, ექსპლუატაციის და/ან მილსადენის შეკეთების უფლება
RSK	RSK Group plc; გარემოსდაცვითი საკონსულტაციო კომპანია
RTA	ავტოსაგზაო შემთხვევები
ჩამონადენი	წყლის დინება (ძირითადად გამოწვეული წვიმის წყლით) ფერდობის მიწის ზედაპირზე
SCP	სამხრეთ კავკასიური მილსადენი
SCPC	სამხრეთ კავკასიური მილსადენის კომპანია
SCP ESIA	სამხრეთ კავკასიური მილსადენის პროექტის ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე ზემოქმედების ანგარიშის საბოლოო ვარიანტი, ნოემბერი, 2002; დამტკიცებულია 2002 წლის დეკემბერში
SCPX	სამხრეთ კავკასიური მილსადენის სისტემის გაფართოების პროექტი
SCPX პროექტის მონაწილეები	ნებისმიერი ერთი, ერთზე მეტი ან ყველა ხელშეკრულების მხარე (SCPX პროექტის მონაწილეების ჩათვლით, რომლებიც განისაზღვრება ნებისმიერი საპროექტო ხელშეკრულების ნოვაციითა და/ან დანამატით), გარდა სახელმწიფო ორგანოებისა, და ან ზემოთ ჩამოთვლილი მხარეების ნებისმიერი სამართალმემკვიდრე ან უფლებამოსილი წარმომადგენელი
SD1 და SD2	შპს დენიზი ეტაპი 1 და შპს დენიზი ეტაპი 2
შეთესვა	საწყისი შეთესვა ეროზიის მე-3 კლასის მაჩვენებლის მისაღწევად, ასევე მცენარეული საფარის აღსადგენად და საპროექტო ტერიტორიის ირგვლივ არსებულ ტერიტორიებთან ვიზუალური მსგავსების მისაღწევად, კონტრაქტით საგარანტიო მომსახურეობის პერიოდის განმავლობაში
სენსიტიური ზონა	პროექტის მიერ განსაზღვრული ტერმინი, რომელიც გულისხმობს გასხვისების დერეფნის გასწვრივ არსებულ მაღალი დონის გარემოსდაცვითი მნიშვნელობის ტერიტორიებს სენსიტიური მცენარეულობისა და/ან ფაუნის სახეობების არსებობის გამო (საქართველოს წითელ ნუსხაში შეტანილი, IUCN-ის მოწყვლადი კატეგორიის, კავკასიის ენდემური და CITES-ის სახეობების ჩათვლით). ეს ტერმინი გამოიყენება მხოლოდ SCPX პროექტთან მიმართებით და იგი არ შეესაბამება სხვა ეროვნულ ან საერთაშორისო განსაზღვრებას.
სენსიტიურობა	უარყოფითი ზემოქმედებისადმი ფარდობითი მგრძობელობა
შიბლიაკი	ადმოსავლეთ ხმელთაშუაზღვეთის ჰემიქსეროფილური ფოთოლმცვივანიბუჩქნარი
SI	ერთეულთა საერთაშორისი სისტემა: საზომ ერთეულთა

ტერმინი	განსაზღვრება
	მეტრული სისტემა
გვერდითი გადმოტვირთვა	ნაყარი გრუნტის დაყრა ან განთავსება განსაზღვრული გასხვიების დერეფნის ან სამუშაო ფართობის გვერდით, და მის გარეთ
მნიშვნელობა (ზემოქმედების)	ზემოქმედების შესაძლო მნიშვნელობების კლასიფიკაცია, რომელიც დამყარებულია ზემოქმედების პოტენციურ სიძლიერესა და ალბათობაზე და/ან ზემოქმედების ქვეშ მყოფი რეცეპტორის სენსიტიურობაზე
SMEs	მცირე და საშუალო საწარმოები
SO ₂	გოგირდის დიოქსიდები
SOCAR	აზერბაიჯანის რესპუბლიკის ნავთობის სახელმწიფო კომპანია
ნიადაგის ეროზიის კლასი	ნიადაგის ეროზიის პოტენციალის სიძლიერის კატეგორიზაცია
SoW	სამუშაოს მოცულობა
SO _x	გოგირდის ოქსიდები
SpC	კუთრი გამტარობა
SPPD	საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს დაქვემდებარებაში არსებული სტრატეგიული მილსადენების დაცვის დეპარტამენტი
ნაყარი გრუნტი	გათხრების შედეგად ამოღებული მასალა
გავრცელება	მთლიანი პერსონალი და აღჭურვილობა, რომლებიც საჭიროა მშენებლობის ყველა ეტაპის განსახორციელებლად
SRA	სოციალური რისკის შეფასება
დაინტერესებული მხარე	ფიზიკური პირი, ორგანიზაცია ან სხვა იურიდიული პირი, რომელსაც აქვს კანონიერი ინტერესი შემოთავაზებული პროექტის მიმართ და აქვს შესაძლებლობა გავლენა მოახდინოს მის მდებარეობაზე, პროექტის გეგმასა და დამტკიცების პროცესზე
STD/STI	სქესობრივი გზით გადამდები დაავადება/ინფექცია
STP	ჩამდინარე წყლების დამუშავების სისტემა
ინსულტი	ინსულტი ვითარდება მაშინ, როცა თრომბი ბლოკავს ტვინისთვის სისხლის მიწოდებას ან როცა ადგილი აქვს სისხლჩაქცევას ტვინში. ინსულტის რისკის მნიშვნელოვნად შემცირება შესაძლებელია ცხოვრების სტილის შეცვლით ან, ზოგ შემთხვევაში, მკურნალობით
ნიადაგის ქვედა ფენა	ნიადაგის ქვედა ფენა ან ფენები განვითარებულია ნიადაგის ზედა ჰუმუსოვანი ფენის ქვეშ; იგი უნაყოფოა და, ჩვეულებრივ (მაგრამ არა ყოველთვის) ჰუმუსოვანი ფენისგან განსხვავებული ტექსტურითა და ფერით ხასიათდება
SUDS	დრენაჟის ურბანული მდგრადი სისტემა: მართვის პრაქტიკები და საკონტროლო სტრუქტურები, რომლებიც გამოიხატულია ზედაპური წყლის მდგრადი წესით დრენაჟისთვის
სიფილისი (ათაშანგი)	სქესობრივი გზით გადამდები დაავადება, რომელსაც იწვევს ბაქტერია <i>Treponema pallidum</i> . სიფილისი ერთი პირიდან მეორე პირს გადაეცემა სიფილისით დაზიანებულ კერასთან პირდაპირი კონტაქტით. გენიტალიების სიფილისით გამოწვეული წყლულები აადვილებს სქესობრივი გზით აივ

ტერმინი	განსაზღვრება
	ინფექციის გადაცემას და დაინფიცირებას. ნავარაუდევია, რომ აივ დაინფიცირების რისკი ორმაგიდან ხუთმაგამდე არის გაზრდილი, სიფილისთ უკვე დაინფიცირებულ პირებში.
TB	ტუბერკულოზი დაავადებაა, რომელსაც იწვევს ბაქტერია <i>Mycobacterium tuberculosis</i> . ბაქტერია ჩვეულებრივ აზიანებს ფილტვებს, თუმცა ტუბერკულოზის ბაქტერიას შეუძლია შეაღწიოს სხეულის სხვა ნაწილებში, კერძოდ, თირკმელებში, ხერხემალში ან ტვინში. სათანადო მკურნალობის გარეშე, ტუბერკულოზით დაავადებამ შეიძლება ავადმყოფის სიკვდილი გამოიწვიოს
TBM	გვირაბის გამყვანი დანადგარი
TDS	მთლიანი გახსნილი მყარი ნივთიერებები: წყალში გახსნილი არაორგანული მარილების (და ორგანული ნაერთების) საზომი
THC	მთლიანი ნახშირწყალბადები
მესამე მხარე	კერძო პირი, საწარმო ან სახელმწიფო ორგანიზაცია, ანუ ნებისმიერი პირი ან ორგანიზაცია, რომელიც არ წარმოადგენს კლიენტ კომპანიას ან კონტრაქტორს
მესამე მხარის ობიექტი	ობიექტი, რომელსაც ფლობს და ექსპლუატაციას უწევს მესამე მხარის ორგანიზაცია
მესამე მხარის მიწა	მიწის ფართობი გასხვისების დერეფნისა და სხვა საპროექტო ტერიტორიების (პროექტის სამშენებლო სამუშაოების დროებითი ტერიტორიები ან მუდმივმოქმედი ობიექტები) გარეთ
მოფოცხვა	იხ. 'ფოცხით მოსწორება'
TO	ტერიტორიული ორგანო – ყველაზე დაბალი რგოლი ადგილობრივ სახელმწიფო ადმინისტრაციულ იერარქიაში
ნიადაგის ზედა ფენა	ნიადაგის ზედა ფენა წარმოადგენს ზედაპირზე არსებულ ნიადაგის ფენას, რომელიც ვარგისია სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ან ბუნებრივი მცენარეულობის ზრდისთვის
ToR	ტექნიკური დავალება
ტოქსიკური	ნივთიერებები ან ნაერთები (ძლიერ ტოქსიკური მასალებისა და ნაერთების ჩათვლით), რომლებმაც შესუნთქვისას ან მიღებისას, ან კანში შეღწევისას შეიძლება გამოიწვიონ ჯანმრთელობის სერიოზული, მწვავე ან ქრონიკული რისკები ან სიკვდილიც კი
ტოქსიკურობა	მასალისთვის დამახასიათებელი პოტენციალი ან უნარი გამოიწვიოს უარყოფითი ზეგავლენა ცოცხალ ორგანიზმზე
TPH	ნავთობის ნახშირწყალბადების საერთო შემცველობა: ტერმინი გამოიყენება ნებისმიერი ნახშირწყალბადის საზომად მოცემულ სინჯში (მაგ.: ნიადაგი ან წყალი)
ტრანსსასაზღვრო	რაიმე, რაც კვეთს საზღვრებს
ტრანსსასაზღვრო ზემოქმედება	ნებისმიერი ზემოქმედება, არ არის აუცილებელი გლობალური ხასიათის, რომელიც განხორციელდა მხარის იურისდიქციის ქვეშ მყოფი ტერიტორიის ფარგლებში, მაშინ როცა ზემოქმედების წყარო ფიზიკურად სრულად ან ნაწილობრივ მდებარეობს სხვა მხარის იურისდიქციის ქვეშ არსებულ

ტერმინი	განსაზღვრება
	ტერიტორიაზე
დამუშავება (წყლის)	წყლის ხარისხის გაუმჯობესება ფიზიკური, ქიმიური და/ან ბიოლოგიური საშალებებით
თხრილი	გრძელი, წვრილი მიწაში ამოთხრილი არხი, შემოსაზღვრული თავისივე ნიადაგით, რომელიც გამოიყენება მილის დაფარვისა და დაცვისთვის. თხრილები როგორც წესი ითხრება ექსკავატორის ან სხვა სპეციალიზირებული სათხრელი დანადგარის საშუალებით
TSS	მთლიანი შეწონილი ნაწილაკები: წყალში სუსპენდირებული მყარი ნაწილაკების საზომი, რომელიც გამოიყენება, როგორც წყლის ხარისხის გასაზომად
ტულარემია	დაავადება, რომელსაც იწვევს ბაქტერია <i>Francisella tularensis</i> . ტულარემია ჩვეულებრივ ცხოველების დაავადებაა, იგი განსაკუთრებით ხშირია მღრნელებში, ბოცვრებსა და კურდღლებში. ჩვეულებრივ, ადამიანები ინფიცირდებიან დაინფიცირებული მწერის (ყველაზე ხშირად, ტკიპების და ირმის ბუზების) კბენის შედეგად, ინფიცირებულ ან მკვდარ ცხოველთან კონტაქტით, დაბინძურებული საჭმლის ან წყლის მიღებით, ან ჰაერიდან ბაქტერიის შესუნთქვით
ულტრაბგერითი ტესტირება	არადამაზიანებელი ტესტირების ხერხი, რომელიც იყენებს ულტრაბგერით ტალღებს მასალის შიგნით შიდა დინებების დეტექციისთვის
UNFCCC	გაეროს ჩარჩო ხელშეკრულება კლიმატის ცვლილების შესახებ
UXO	აუფეთქებელი საბრძოლო მასალები
ინფექციური დაავადებები	გადამტანები წარმოადგენენ ორგანიზმებს, რომლებსაც დაავადებები გადააქვთ ერთი მიმღები ორგანიზმიდან მეორეზე. ფეხსახსრიანები წარმოადგენენ ყველაზე კარგად ცნობილ ბიოლოგიურ გადამტანებს
სატრანსპორტო საშუალება	მოიცავს სამგზავრო მანქანებს, სატვირთო მანქანებს, რეზერვუარს მოძრავ ან ბორბლებიან დანადგარებს და მოწყობილობებს
VL	ვისცერული ლეიშმანიოზი
VP-ები	უსაფრთხოების და ადამიანის უფლებების დაცვის ნებაყოფლობითი პრინციპები: UK და US მთავრობების, საერთაშორისო ამნისტიის, Human Rights Watch-ის, ასევე სხვა NGO-ების და რამდენიმე მოპოვებითი მრეწველობის დარგის კომპანიის მიერ შექმნილი 2000 წელს
VRD	ინფექციური დაავადებები
კედლის სისქე	მილის კედლის მასალის სისქე. სისქე წარმოადგენს სივცრით ზომას მილის შიდა ზედაპირსა და მილსადენის გარე ზედაპირის ყველაზე ახლო წერტილს შორის
ნარჩენები	მასალები, რომლებიც გამოუმუშავდება ექსპლუატაციის სამუშაოების პროცესში და რომელთაც არა აქვთ რაიმე მნიშვნელობა ან ღირებულება იმ პროცესისთვის, რომელიც მათ გამოიმუშავებს
ნარჩენების წარმომქმნელ(ებ)ი	მთელი პერსონალი, ყველა დანადგარი და პროცესი, რომლებიც შეადგენს SCPX პროექტს (კომპანიის,

ტერმინი	განსაზღვრება
	კონტრაქტორისა და ქვეკონტრაქტორების ჩათვლით)
ნარჩენების მინიმიზაცია	მართვის პროცესი, რომლის მეშვეობით მიიღწევა ინგრედიენტებისა და მოხმარებული მასალების გამოყენება გაზრდილი ეფექტურობით, რის შედეგად ადგილი აქვს წარმოქმნილი ნარჩენების მოცულობის შემცირებას. იგი ასევე მოიცავს მასალების რაციონალურად დასაწყობებასა და დამუშავებას, რათა მოხდეს დაღვრითა და გაჟონვით გამოწვეული დანაკარგის პრევენცია
WBG	მსოფლიო ბანკის ჯგუფი
ჭარბტენიანი ტერიტორია	წყლით გაჯერებული მიწა (მაგ., ჭაობი), რომელიც შეიძლება იყოს სეზონური ხასიათის
WFD	წყალთან დაკავშირებული ჩარჩო ინსტრუქცია
WHO	ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაცია
WHR	ნარჩენების სითბური აღდგენა
სამუშაო ტერიტორია	ტერიტორია, რომელზე განხორციელდა ნიადაგის ზედა ფენის მოხსნა სამშენებლო მიზნებისთვის
სამუშაო სიგანე	ტერიტორია, რომლის ფარგლებშიც მიმდინარეობს მილსადენის მშენებლობა, ნიადაგის ზედა და ქვედა ფენების შენახვის ჩათვლით
WPCA	ველური მცენარეების კონსერვაციის ასოციაცია
WREP	დასავლეთის მიმართულების საექსპორტო მილსადენი
WREP-SR პროექტი	დასავლეთის მიმართულების საექსპორტო მილსადენის სექციური ცვლილების პროექტი
WSA	ნარჩენების შენახვის ადგილი - ტერიტორია, რომელიც დაპროექტდა და მოეწყო ნარჩენების დაგროვების, დასაწყობების, სეგრეგაციის, დამუშავების და ტრანსპორტირების მიზნით
<i>Yersinia pestis</i>	შავი ჭირი ცხოველებისა და ადამიანის ინფექციური დაავადებაა, რომელსაც იწვევს ბაქტერია <i>Yersinia pestis</i> . ადამიანები ჩვეულებრივ ავადდებიან მღრნელების, რწყილის კბენის შედეგად, რომელსაც გადააქვს შავი ჭირის ბაქტერია, ან დაინფიცირებულ ცხოველთან კონტაქტის შედეგად
ზოონოზური დაავადებები	დაავადებები, რომლებიც ინფექციის გადამტანების მეშვეობით შეიძლება ცხოველიდან ადამიანზე გავრცელდეს